

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

REGIONÁLNÍ REŠERŠE LIBERECKÝ KRAJ

Autoři

Mgr. Mirka Bartoňová – expert regionálního zastoupení za SP ČR

Petr Mendl – expert regionálního zastoupení za ČMKOS

Ing. Oskar Mužíček – poradce pro regionální RLZ za SP ČR

Markéta Heroutová – poradce za SP ČR

Aurelie Roubalová – asistent za SP ČR

Lenka Seidlová – asistent za SP ČR

Červen 2014

„Sektorové dohody jako nástroj sociálního dialogu při řešení dlouhodobých problémů
v oblasti rozvoje lidských zdrojů“

Registrační číslo projektu: CZ.1.04/1.1.01/B9.00013

Obsah

1	Úvod	3
2	Přehled informačních zdrojů	6
3	Analýza dat a popis stávající situace v oblasti RLZ	8
4	Analýza struktury zapojených organizací	11
5	Záznam z realizace polostrukturovaných rozhovorů	13
6	SWOT analýza stávající situace	15
7	Vybraná regionální témata	20
7.1	Sklářství jako tradice, současnost i budoucnost regionu	20
7.2	Konec tradičních textilních výrob a cesta k inovacím	22
7.3	Nedostatek kvalifikované pracovní síly ve strojírenství se zaměřením na automotive.	24
8	Závěrečné shrnutí	27

1 Úvod

Regionální řešerše hodnotící aktuální situaci v oblasti rozvoje lidských zdrojů v Libereckém kraji byla vytvořena v rámci projektu „Sektorové dohody jako nástroj sociálního dialogu při řešení dlouhodobých problémů v oblasti rozvoje lidských zdrojů“ (CZ.1.04/1.1.01/B9.00013). Na její tvorbě se podíleli pracovníci Svazu průmyslu a dopravy České republiky, Českomoravské konfederace odborových svazů a Okresní hospodářské komory v Jablonci nad Nisou.

Regionální řešerše slouží jako podklad pro stanovení prioritních témat regionální sektorové dohody v regionu Libereckého kraje. Cílem řešerše je shrnout výsledky již existujících analýz a dalších podkladů k určení priorit regionálního trhu ve vazbě na nosná odvětví. Řešerše vychází z existujících vývojových predikcí trhu práce a předpokládaného vývoje zaměstnanosti v Libereckém kraji. Na základě zjištěných skutečností jsou zpracovány a předloženy návrhy prioritních témat RSD pro region Libereckého kraje včetně odůvodnění, proč jsou daná témata navrhována k řešení, a co jejich řešení regionu přinese.

Liberecký kraj je tvořen okresy Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily a od 1. 1. 2003 se na jeho území nachází 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně) a v rámci nich 21 územních obvodů pověřených obcí (obce II. stupně).

Ke konci roku 2013 měl Liberecký kraj celkem 438 609 obyvatel (4,2 % z České republiky) a podle tohoto ukazatele je tak druhý nejmenší. Průměrná hustota 138,6 obyvatel na km² převyšuje republikový průměr (133,3 obyvatel na km²). Nejvyšší koncentrace obyvatel je v okresech Jablonec nad Nisou (223,8 obyvatel na km²) a Liberec (173,3 obyvatel na km²). K 31. 12. 2013 bylo na území kraje 215 obcí a průměrná rozloha obce činila 14,7 km². Podíl městského obyvatelstva činil 77,6 %. Méně urbanizován je pouze okres Semily, kde ve městech bydlelo pouze 57,5 % obyvatel. Se 102 301 obyvateli je hlavním centrem kraje město Liberec. Druhým největším městem je Jablonec nad Nisou se 45 453 obyvateli. Populační vývoj Libereckého kraje se výrazně neodchyluje od vývoje v ostatních krajích České republiky. Obyvatelstvo má proti republikovému průměru nepatrně mladší věkovou strukturu.

Liberecký kraj byl ještě koncem 90. let 20. století známý jako kraj sklářské, textilní a strojírenské produkce. Po roce 2000 zaznamenaly tradiční obory (především sklářská a textilní výroba) postupný výrazný útlum v důsledku restrukturalizace a hospodářské recese. Na rozdíl od textilní výroby však sklářský a bižuterní průmysl po krizových letech 2008–2010 opět nabírá na dynamice.

Útlum v tradičních odvětvích byl částečně kompenzován vznikem nebo příchodem firem především v oblastech strojírenského a automobilového průmyslu. Výroba motorových vozidel a jejich dílů, výroba strojů, plastikářský průmysl jsou v současnosti dynamicky se vyvíjející obory s rostoucím počtem zaměstnanců.

V současnosti je v Libereckém kraji nejvýznamnějším oborem výroba dílů pro automobilový průmysl. V kraji jsou různě velké firmy dodávající téměř všechny komponenty automobilů umístěné na různých patrech hodnotových řetězců. Dle SDLB 2011 v tomto sektoru pracuje

25 % všech zaměstnanců zpracovatelského průmyslu. Celkem je na automobilovém průmyslu přímo závislá přibližně 1/3 zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu, což činí v absolutním čísle 10 % všech ekonomicky aktivních obyvatel (EAO) v Libereckém kraji. Schopnost regionálních firem (především poboček zahraničních podniků) fungovat jako spolehliví dodavatelé automobilek prvního řádu (Magna, Denso, Benteler, Knorr Bremse, Johnson Controls a řada dalších) je pro kraj důležitá, ale zároveň ho činí závislým na vývoji v tomto odvětví.

Sklářská výroba zaznamenává po krizových letech 2008 a 2009 opětovný růst. Dnešní statistická data ukazují, že sklářský průmysl v ČR je od roku 2010 na vzestupu. Odvětví rostou tržby, pracuje v něm více lidí, otevírají se nové provozy a linky. Nejvýznamnějšími zaměstnavateli v regionu jsou Preciosa a.s., Crystalex CZ, s.r.o., DETESK s.r.o., Novosad & syn Harrachov s.r.o.

Ač je rozlohou Liberecký kraj druhý nejmenší v ČR, jsou i zde patrné rozdíly v charakteru a koncentraci ekonomických aktivit různých oblastí. Ekonomické těžiště kraje je lokalizováno v okrese Liberec, kde sídlí 43% všech ekonomických subjektů kraje. Vyšší podíl obyvatel s vysokoškolským a středoškolským vzděláním vykazuje aglomerace Liberec-Jablonec a okolí Turnova. Naopak regiony s nižší vzdělaností i podílem na tvorbě HDP jsou Frýdlantsko, okolí České Lípy a Semilsko.

Liberecký kraj dlouhodobě vykazuje o 0,5 až 1 procentní bod vyšší míru nezaměstnanosti oproti celé ČR. Trvale vysokou míru nezaměstnanosti vykazuje Frýdlantsko a Českolipsko. Liberecký kraj má však po Praze nejlepší poměr nezaměstnaných na volná pracovní místa. Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu (tj. podíl počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 na celkovém počtu obyvatel ve věku 15–64 let) k 31. 12. 2013 činil 8,46 % a byl tak o 0,28 procentních bodů vyšší než v úhrnu za Českou republiku. V pořadí krajů dle podílu nezaměstnaných se náš kraj zařadil na 9. místo.

Nesoulad struktury učebních a studijních programů s požadavky trhu práce se projevuje především nezaměstnaností absolventů na trhu práce nebo uplatněním v jiném oboru, než který vystudovali. Regionálním specifickým Libereckého kraje jsou uměleckoprůmyslové obory na středních školách (zpracování skla, bižuterie kovů a drahých kamenů). Počet studentů vyšších odborných škol mírně klesá vlivem rozšiřování nabídky studia na vysokých školách. Oborová struktura VOŠ je zaměřená jak na tradiční uměleckoprůmyslové obory, tak i na další regionálně nespécifické studijní obory.

Pozitivní pro ekonomiku kraje je stále mírně rostoucí počet ekonomicky aktivních obyvatel. Zatímco v roce jich 1998 bylo 184 000, v roce 2011 bylo evidováno 199 000 EAO. Tento optimistický vývoj, stejně jako v celé ČR, brzy zastaví odchody silných poválečných ročníků do důchodu. V roce 2011 bylo ve věku 55–64 celkem 64 000 obyvatel, což je 17% populace kraje nad 15 let. Pokud se nepodaří udržet tyto starší zkušené pracovníky jakoukoliv formou v pracovním procesu, budou firmy postaveny před složitý úkol, především pak v činnostech vyžadujících vzdělání a zkušenost.

Jak zkušenosti firem, tak i data ze SLDB napovídají, že firmy čelí nemalým obtížím při získávání technicky či jinak odborně kvalifikovaných lidí. Tuto skutečnost dokládá i vývoj volných míst dle oborů a požadované kvalifikace poptávaných odborníků personálními agenturami i Úřadem

práce. Zatímco ve skupině pracovníků ve věku 40–60 let jsou pracovníci s VŠ technickým vzděláním zastoupeni v souboru populace s VŠ vzděláním přibližně z 21 %, v populaci 25–40 let to je jen 12–14 %. Obyvatelé kraje s VŠ vzděláním v sociálních vědách naopak ve skupině do 40 let představují v průměru 24 % všech obyvatel s VŠ vzděláním. U populace nad 40 let jsou takto vzdělaní obyvatelé zastoupeni jen z 13 %. Tento vývoj – odklon VŠ vzdělaných od technických a přírodních věd je významnou brzdou pro další rozvoj technologicky orientovaných firem.

Zdroje:

ČSÚ http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje

Krajská příloha k národní RIS 3 za kraj Liberecký – Analytická část (verze květen 2014)

Program rozvoje Libereckého kraje 2014–2020 (verze duben 2014)

2 Přehled informačních zdrojů

Pro tvorbu rešerše byly využity následující informační zdroje.

Standardní informační zdroje:

Statistické a informační zdroje o aktuálním stavu zjišťovaných ukazatelů a jejich vývojové řady.

- Český statistický úřad – statistické údaje o Libereckém kraji (ekonomické údaje, demografické údaje, údaje o vzdělanosti struktury obyvatelstva)
- Krajská pobočka Úřadu práce – statistické údaje o vývoji nezaměstnanosti (vč. její oborové a genderové a vzdělanostní struktury) a informace o realizovaných nástrojích APZ, realizovaných aktivitách v rámci dotačních programů na podporu vzdělávání a tvorbu nových pracovních míst (Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2013 a strategie APZ pro rok 2014)

Dokumenty krajské samosprávy:

Strategické, koncepční, statistické a informační dokumenty vytvořené Krajským úřadem Libereckého kraje nebo jeho externím dodavatelem.

- Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006–2020 (aktualizace 2012)
- Program rozvoje Libereckého kraje 2014–2020
- Priority Libereckého kraje po 2013
- Problémová analýza potřeb Libereckého kraje ve vazbě na nové programovací období EU 2014–2020
- Krajská příloha k národní RIS 3 za kraj Liberecký – Analytická část
- Návrhová část RIS 3 strategie Libereckého kraje, verze 9 (1. 5. 2014)
- Implementační struktura RIS 3 strategie Libereckého kraje
- Sektorové domény Libereckého kraje v rámci RIS 3 strategie
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2008
- Informace o stipendijních programech Libereckého kraje 2013
- Počty žáků vzdělávajících se v technických oborech v Libereckém kraji a aktivity Libereckého kraje vyvíjené na podporu technického vzdělávání 2013

Dokumenty dalších organizací:

Informační, analytické a strategické dokumenty.

- Pakt zaměstnanosti Libereckého kraje (stanovy)
- Strategické směry rozvoje regionu NUTS 2 Severovýchod ve vazbě na priority EU v období 2014+

- Čepelka, Palán, Simová: Další vzdělávání v Libereckém kraji (analytická studie) (2011)
- Seifertová: Případová studie modelu krajské rady pro rozvoj lidských zdrojů v Libereckém kraji (2012)
- Hotař, Rydvalová: ekonomický, sociální a kulturní význam sklářského a bižuterního průmyslu v České republice (2012)
- Strategie TOP ČR do roku 2025, sociální dialog v textilním a oděvním průmyslu

Dokumenty připravené realizačním týmem Libereckého kraje za SP ČR:

Informační, podkladové a analytické dokumenty.

- Heroutová, Roubalová: Analýza aktuální situace v oblasti rozvoje lidských zdrojů 2013
- Roubalová: Významní vzdělavatelé Libereckého kraje
- Roubalová: Liberecký kraj – střední školy s technických a umělecko-průmyslovým zaměřením
- Bartoňová: Aktuální přehled autorizovaných osob v Libereckém kraji pro obory Technická chemie a chemie silikátů - výroba, zpracování a zušlechťení skla a výrobků ze skla, Strojírenství a strojírenská výroba, Textilní výroba a oděvnictví

3 Analýza dat a popis stávající situace v oblasti RLZ

Popis stávající situace v oblasti RLZ vychází z podkladů Krajské pobočky Úřadu práce, Českého statistického úřadu a z Analýzy aktuální situace v oblasti rozvoje lidských zdrojů.

Kraj má převážně průmyslový charakter, který je do značné míry dán historickým vývojem v důsledku méně příznivých podmínek pro rozvoj zemědělství a tradicí sklářských a textilních manufaktur a továren. Stěžejními průmyslovými odvětvími jsou strojírenství (velká návaznost na automotive průmyslu – výborné spojení do Mladé Boleslavi, tedy dodávky pro Škoda Auto), potravinářství, sklářský průmysl, nově také inovativní průmysl využívající nanotechnologie.

Zaměstnanost, či spíše nezaměstnanost v kraji velmi výrazně ovlivnila probíhající hospodářská krize, která se ve velké míře dotkla tradičních oborů (sklářství), méně pak automobilového průmyslu, respektive výrobě automobilových komponent, která, jak již bylo uvedeno výše, tvoří velkou část průmyslové výroby v kraji. Z 6,5 % na konci roku 2007 se nezaměstnanost vyšplhala v roce 2009 až na 11,24 %. Na počátku roku 2014 je míra nezaměstnanosti 8,84 % (nicméně údaje nejsou zcela porovnatelné vzhledem ke změně metodiky výpočtu).

Tab. č. 1: Průměrný evidenční počet zaměstnanců podle odvětví CZ-NACE v Libereckém kraji (zdroj: Český statistický úřad)

	2009	2010	2011
Celkem	143,8	143,6	140,4
z toho:			
Zemědělství, lesnictví, rybářství	2,7	2,7	2,6
Těžba a dobývání	1,5	1,5	1,4
Zpracovatelský průmysl	54,9	54,2	53,5
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	0,6	0,6	0,6
Zásob. vodou, činnosti souvis. s odpady	2,0	2,0	2,0
Stavebnictví	8,4	8,2	7,6
Velkoobchod a maloob., opr. mot. vozidel	17,1	17,6	16,5
Doprava a skladování	7,5	7,3	7,0
Ubytování, stravování a pohostinství	4,1	3,9	3,7
Informační a komunikační činnosti	1,3	1,3	1,3
Peněžnictví a pojišťovnictví	1,9	1,8	1,9
Činnosti v oblasti nemovitostí	1,2	1,1	0,9
Profesní, vědecké a technické činnosti	3,4	3,4	3,3
Administrativní a podpůrné činnosti	3,7	3,9	3,9
Veřej. správa a obrana, pov. soc. zabezp.	8,1	8,4	9,0
Vzdělávání	11,7	11,5	11,5
Zdravotní a sociální péče	9,9	10,2	10,3
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	2,5	2,3	2,2
Ostatní činnosti	1,4	1,5	1,3

Jedním z hlavních problémů trhu práce jsou disparity v oblasti humanitního a technického vzdělání, stejně jako je tomu po celé ČR. Je tu také problém s některými potřebnými obory, které nejsou vyučovány, či o ně není zájem ze strany žáků a jejich rodičů (např. slévárenství či obor technolog skla).

Tab. č. 2: Vývoj pracovní síly v Libereckém kraji (zdroj: Český statistický úřad Krajská správa ČSÚ v Liberci)

Pracovní síla (tis. osob)	2009	2010	2011	2012	2013
		214	216,6	213,4	213,8
v tom:					
zaměstnaní	197,3	201,5	198	193,8	196
nezaměstnaní	16,8	15,1	15,4	20	17,7
Ekonomicky neaktivní (tis. osob)	159,5	157,1	158	157,5	156,9
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	7,8	7	7,2	9,3	8,3

Aktuální údaje o nezaměstnanosti v Libereckém kraji (k 30. 4. 2014) vykazují následující hodnoty. K 30. 4. 2014 evidoval Úřad práce ČR (ÚP ČR), Krajská pobočka v Liberci celkem 25 603 uchazečů o zaměstnání. Jejich počet byl o 1 089 nižší než na konci předchozího měsíce, ve srovnání se stejným obdobím minulého roku je vyšší o 3 osoby. Z tohoto počtu bylo 24 813 dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let. Bylo to o 1 076 méně než na konci předchozího měsíce. Ve srovnání se stejným obdobím minulého roku byl jejich počet vyšší o 33 osob. K 30. 4. 2014 bylo evidováno 1 205 absolventů škol všech stupňů vzdělání a mladistvých, jejich počet klesl ve srovnání s předchozím měsícem o 112 osob a ve srovnání se stejným měsícem minulého roku byl nižší o 377 osob. Na celkové nezaměstnanosti se podíleli 4,7 %.

Podporu v nezaměstnanosti pobíralo 5 304 uchazečů o zaměstnání, tj. 20,7 % všech uchazečů vedených v evidenci. Podíl nezaměstnaných osob, tj. počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let k obyvatelstvu stejného věku, klesl k 30. 4. 2014 na 8,4 %. Podíl nezaměstnaných stejný nebo vyšší než krajský průměr vykazovaly 2 okresy, nejvyšší byl v okrese Česká Lípa (8,9 %). Nejnižší podíl nezaměstnaných byl zaznamenán v okrese Jablonec nad Nisou (7,3 %).

Kraj evidoval k 30. 4. 2014 celkem 2 490 volných pracovních míst. Jejich počet byl o 43 nižší než v předchozím měsíci a o 41 vyšší než ve stejném měsíci minulého roku. Na jedno volné pracovní místo připadalo v průměru 10,3 uchazeče, z toho nejvíce v okresech Česká Lípa (15,6) a Jablonec nad Nisou (12,6). Z celkového počtu nahlášených volných míst bylo 218 vhodných pro osoby se zdravotním postižením (OZP), na jedno volné pracovní místo připadalo 13,4 OZP. Volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé bylo registrováno 405, na jedno volné místo připadali 3 uchazeči této kategorie.

V rámci aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) bylo k 30. 4. 2014 prostřednictvím příspěvků v rámci APZ podpořeno 2 340 uchazečů. Nejčastějšími obory činností, které byly v tomto měsíci podpořeny prostřednictvím SÚPM – SVČ, byly pedikúra, klempířství, realitní činnost a zpracování dřeva.

Krátkodobá predikce vývoje zaměstnanosti: s příchodem jarního období a obnovou sezónních prací dochází k oživení trhu práce. Toto oživení by mělo pokračovat i v následujících měsících. Mělo by tedy docházet k postupnému snižování počtu evidovaných uchazečů.

Krátkodobá predikce počtu VPM hlášených na ÚP ČR – krajské pobočce v Liberci: z údajů získaných na základě monitoringu lze usuzovat, že v důsledku zvýšení objemu zakázek navštívených firem by mohlo dojít k mírnému zvýšení počtu hlášených volných míst.

Dlouhodobá predikce vývoje zaměstnanosti: v dlouhodobém horizontu očekávat pouze mírné zvýšení zaměstnanosti, které by mohlo být způsobeno avizovaným zvýšením objemu zakázek zejména v automobilovém průmyslu. Zlepšení predikce vývoje trhu práce se do vytváření volných míst promítá vždy až se zpožděním.

Mezi nejčastěji poptávané profese patří v Libereckém kraji obchodní zástupci, výrobní dělníci, řidiči nákladních automobilů a šičky. Poměrně značný je zájem i o kuchaře a číšníky.

Dle evidence Úřadu práce patří mezi nejčastěji poptávané rekvalifikační kurzy ze strany uchazečů o zaměstnání tyto kurzy: řidič nákladního automobilu – sk. „C“, řidič nákladního automobilu s přívěsem – sk. „CE“, průkaz profesní způsobilosti řidiče, VZV, svářečské průkazy, manikúra, pedikúra, kosmetické služby, masér pro rekondiční masáže (nezdravotnická), počítačové kurzy, pracovník v sociálních službách.

V rámci Úřadem práce vypisovaných veřejných zakázek patří mezi nejčastěji poptávané rekvalifikační kurzy počítačové kurzy (základy obsluhy osobního počítače, obsluha osobního počítače, počítačová gramotnost dle sylabu ECDL, pracovník grafického studia, tvorba www stránek, programátor www aplikací), kurzy čtení a kreslení technické dokumentace, obsluha VZV, kurzy sváření včetně evropských norem, kurzy sváření plastů, pracovník v sociálních službách, PK - Chůva pro děti do zahájení školní docházky, účetnictví a daňová evidence s využitím výpočetní techniky, mzdová účetní, základy podnikání, dispečer logistiky, zámečnick (dle PK), obsluha CNC strojů (dle PK), Vyhláška 50/78 Sb. – elektro.

4 Analýza struktury zapojených organizací

Liberecký kraj je stěžejním hybatelem a partnerem pro realizaci činností v rámci RLZ. Je členem všech důležitých institucí, které se RLZ na regionální úrovni zabývají (Rada pro rozvoj lidských zdrojů, Pakt zaměstnanosti Libereckého kraje ad.). Zřizuje a koordinuje střední školství v kraji. Je zřizovatelem Centra vzdělanosti Libereckého kraje, příspěvkové organizace zaměřené na realizaci celoživotního vzdělávání a DVPP. Liberecký kraj dále disponuje stěžejními analytickými, strategickými i koncepčními dokumenty pro oblast RLZ.

Dalším významným činitelem v oblasti RLZ je **Úřad práce**, který je v Liberecké kraji tvořen krajskou pobočkou a dále 15 kontaktními pracovišti. Jako instituce, jejímž stěžejním úkolem je zabezpečování zaměstnanosti, mobility pracovních sil, rozvoje lidských zdrojů a sociální ochrany ve spolupráci s územními samosprávnými celky a jejich orgány, sociálními partnery a organizacemi zaměstnavatelů, je účast Úřadu práce v RSD nezbytná. Úřad práce je významným zdroje dat z oblasti nezaměstnanosti, které vyhodnocuje a zveřejňuje v pravidelných intervalech.

V Libereckém kraji působí Krajská **hospodářská komora** Liberec, Okresní hospodářská komora v Jablonci nad Nisou a Okresní hospodářská komora Liberec. Okresní hospodářské komory v ostatních okresních městech (Semily, Česká Lípa) nevykazují v současné době aktivní činnost. OHK v Jablonci nad Nisou i OHK v Liberci aktivně podporují místní podnikatele, realizují podpůrné projekty financované z OPVK a OPLZZ (podpora dalšího vzdělávání, podpora pracovního uplatnění propouštěných osob, podpora začínajících podnikatelů, rovné příležitosti apod.).

Pakt zaměstnanosti Libereckého kraje byl založen 1. 4. 2014. Zakládající organizací a zároveň organizací starající se o jeho chod je **Sdružení pro rozvoj Libereckého kraje**. Dohodu o strategickém partnerství v oblasti trhu práce a zaměstnanosti uzavřelo pět subjektů: Liberecký kraj, Sdružení pro rozvoj Libereckého kraje, Krajská hospodářská komora Libereckého kraje, Úřad práce ČR – krajská pobočka v Liberci a Regionální rada odborových svazů ČMKOS – Liberecký kraj.

Rada pro rozvoj lidských zdrojů (RRLZ LBK) je společným dobrovolným koordinačním, iniciativním a poradním orgánem státní správy, krajské a místní samosprávy, sociálních partnerů a dalších významných subjektů. RRLZ LBK prostřednictvím aktivit zúčastněných subjektů podporuje rozvoj lidského potenciálu kraje jako jednoho z pilířů pozitivního hospodářského vývoje i celkové sociální a kulturní úrovně Libereckého kraje.

Technická univerzita v Liberci vznikla v roce 1953, původně jako Vysoká škola strojní. Patří mezi středně velké vysoké školy v ČR a je výrazně orientovaná na sepětí studia s praxí. Univerzita je v současné době členěna na 6 fakult (fakulty strojní, textilní, přírodovědně-humanitní a pedagogická, ekonomická, umění a architektury, mechatroniky, informatiky a mezioborových studií) a dva ústavy (ústav zdravotnických studií a ústav pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace). Dále provozuje Centrum dalšího vzdělávání. Podílí se na projektu Univerzita Nisa.

V Libereckém kraji v současné době realizuje své vzdělávací obory řada **středních škol**. Silné zastoupení zde mají školy s technickými a umělecko-řemeslnými obory. Řada oborů vznikla ve

vazbě na tradiční obory regionu s akcentem na potřeby trhu práce. Po roce 2000 se střední školy začaly postupně potýkat s úbytkem žáků v důsledku demografického vývoje. Mezi nejvíce postižené patří školy na periferiích regionu, školy s učňovskými obory a dále školy se specifickým zaměřením (např. textil). Síť středních škol stále neprošla úplnou optimalizací s cílem sladit potřeby trhu práce se spektrem vyučovaných oborů. V rámci projektu byly osloveny především školy s technickými a uměleckořemeslnými obory, které mají vazbu na témata plynoucí z regionální rešerše.

V důsledku potřeby kompenzovat úbytek žáků a tím snížení financí se řada středních škol postupně začala zabývat také poskytováním dalšího odborného vzdělávání. V posledních třech letech můžeme na středních školách zaznamenat stoupající počet autorizací v rámci NSK pro široké spektrum profesních kvalifikací. 9 středních škol se také zapojilo do projektu UNIV3.

V Libereckém kraji je zastoupeno široké spektrum **organizací působících v dalším vzdělávání**. Pro potřeby rešerše a případné následné spolupráce v rámci RSD byly vybrány takové organizace, které mají v oblasti dalšího odborného vzdělávání tradici, realizují akreditované i specializované neakreditované kurzy, poskytují profesní poradenství, spolupracují se středními a základními školami, spolupracují se zaměstnavateli, mají zkušenosti s čerpáním evropských fondů a již jsou zapojeny do implementace NSK formou získání autorizace, případně přípravy žádostí.

Centrum vzdělanosti Libereckého kraje (CVLK) je krajskou příspěvkovou organizací, která v rámci kraje poskytuje DV a DVPP. V rámci své projektové činnosti dále sbírá data o ostatních poskytovatelích DV v regionu. Společnosti ATTEST, a.s., Most ke vzdělání – Bridge to education, o.s., Aperta s.r.o. a Kustod, s.r.o. jsou největší regionální vzdělavatelé s širokým spektrem vzdělávacích, poradenských a projektových činností. Společnost Kustod, s.r.o. je podílela na analýze DV v regionu (2011, zadavatel CVLK). Všechny společnosti úzce spolupracují s Úřadem práce na realizaci poradenských a akreditovaných vzdělávacích aktivit.

Významným partnerem v rámci přípravy rešerše i v rámci tvorby a následné realizaci RSD jsou **obce**. Jedná se především o obce – bývalá okresní města, která disponují řadou analytických a rozvojových materiálů. Dále pak o obce, v kterých sídlí nebo mají provozovny významní zaměstnavatelé v oboru, který bude vybrán k řešení v rámci RSD.

V Libereckém kraji působí řada **nestátních neziskových organizací**, které jsou zaměřeny na oblast RLZ. Významnou institucí je ANNOLK – Asociace neziskových organizací Libereckého kraje, která pod sebou sdružuje řadu NNO, které jsou zaměřeny na oblast RLZ. Mezi nejvýznamnější patří Občanské sdružení D.R.A.K., Centrum Kašpar o.s., Rytmus Liberec, o.p.s. a další. Uvedené společnosti pravidelně vyhlašují soutěže a ankety zaměřené na společenskou zodpovědnost zaměstnavatelů.

V Libereckém kraji dále působí řada **dalších subjektů**, které se podílí na podpoře oblasti RLZ poradenskou, projektovou, odbornou nebo publicitní činností: ARR – Agentura regionálního rozvoje, Poradní orgán ředitele ÚP, Ekonomická rada Libereckého kraje, S3 manažer pro Liberecký kraj, CzechInvest - krajská pobočka v Liberci, CLUTEX - klastr technické textilie, CGC – Czech Glass Cluster, Česká sklářská společnost, Regionální agrární komora Libereckého kraje, Svaz obchodu a cestovního ruchu – regionální zastoupení LK, VÚTS, a.s. a další.

5 Záznam z realizace polostrukturovaných rozhovorů

V rámci zjišťování konkrétních informací k situaci v oblasti rozvoje lidských zdrojů proběhlo šetření formou online dotazníků a formou polostrukturovaných dotazníků. Osloveny byly klíčové subjekty působící v oblasti rozvoje lidských zdrojů v Libereckém kraji.

V rámci šetření byla definována následující témata jako **stěžejní problémy v oblasti lidských zdrojů v regionu**:

- nedostatek kvalifikovaných pracovníků pro technické profese
- preferované humanitní obory před technickými a přírodovědnými u žáků základních a středních škol a studentů vysokých škol
- nedostatečná praxe absolventů na trhu práce
- stárnutí „odborné“ populace bez kvalifikované náhrady
- malá provázanost politiky zaměstnanosti, trhu práce a krajské úrovně řízení školství
- nevyhovující struktura studijních a učebních oborů na středních školách vzhledem k požadavkům trhu práce
- zrušení povinnosti zaměstnavatelů hlásit volná pracovní místa Úřadu práce
- nedostatečné vzdělávací zázemí pro další vzdělávání, nedostatečná nabídka dalšího vzdělávání s ohledem na specifika regionu
- nedostatečná nabídka kvalitních akreditovaných vzdělávacích kurzů
- chybějící možnost dálkového studia učebních i maturitních oborů
- nepružný systém zadávání rekvalifikací Úřadem práce (zdlouhavost aplikace Zákona o veřejných zakázkách)
- byrokracie
- nekoncepční využívání fondů EU
- nedostatek vhodných volných pracovních míst (rozpor mezi strukturou volných pracovních míst a kvalifikací uchazečů o práci)
- zaměstnavatelé nevytváří nová pracovní místa (opatrnost s ohledem na proběhlé hospodářské krize)
- nedostatečná motivace lidí k práci (nízká pracovní morálka)
- neochota investovat (finančně i časově) do dalšího profesního rozvoje
- sociální systém založený na vyplácení sociálních dávek
- nízká úroveň kvalifikace uchazečů o zaměstnání

Respondenti jako **efektivní řešení** označují následující:

- změna Zákona o veřejných zakázkách, která by umožnila pružnější realizaci rekvalifikačních kurzů
- provedení koncepční optimalizace středního školství
- koncepční využívání fondů EU
- posílení zájmu o technické obory
- efektivnější příprava budoucích pedagogů a podpora systematického DVPP

- podpora tvorby nových pracovních míst
- změna vnímání Úřadu práce zaměstnavateli jako kontrolního orgánu
- širší spolupráce vzdělavatelů, zaměstnavatelů a institucí státní správy a samosprávy
- realizace rekvalifikací na základě skutečné potřeby zaměstnavatelů a uchazečů o zaměstnání
- efektivní propagace a využívání NSK
- opětovná povinnost zaměstnavatelů hlásit volná pracovní místa
- zavedení duálního vzdělávání
- intenzivní zaměření nejen na současnou, ale především na budoucí strukturu poptávané pracovní síly a přijetí tomu potřebných opatření na poli vzdělávání
- kvalitní profesní poradenství již od základních škol
- podpora zájmu o technické obory již v předškolním věku

6 SWOT analýza stávající situace

AKTUÁLNÍ SITUACE RLZ V LIBERECKÉM KRAJI	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• poloha důležitá pro rozvoj zahraniční spolupráce • dobré silniční spojení na Prahu a se SRN a Polskem • průmyslový kraj; dlouhodobá tradice průmyslové výroby (strojírenství, sklářství, textil – na ústupu) • existence rozvojových ploch • kvalitní zázemí pro VaV (tradice, počet VaV center, zvyšující se zapojení zaměstnavatelů do VaV) • rozvoj perspektivních odvětví • existence vysoké školy univerzitního typu (TUL) • podpora technických oborů a VaV ze strany Libereckého kraje (stipendia, projekty TechYES, TechUP, inovační vouchery) • vysoký počet středních škol s technickými a uměleckořemeslnými obory • optimální dopravní dostupnost škol a školních zařízení • velcí zaměstnavatelé se sídlem v regionu • výrazný podíl malých a středních podnikatelských subjektů • příznivá věková struktura populace (v porovnání s ostatními kraji)	• nevhodná skladba absolventů středních a vysokých škol, která neodpovídá profesní poptávce trhu práce • nezrealizovaná optimalizace středního školství • silná koncentrace ekonomické činnosti do aglomerace Liberec-Jablonec nad Nisou • vysoká závislost na jednom odvětví (automotive), které požaduje především nízkou kvalifikaci zaměstnanců • chybějící nebo málo rozvinuté klastry • neexistence podnikatelských inkubátorů • nižší úroveň vzdělanosti v porovnání s průměrem ČR • nedostatečné materiální a technické zabezpečení chodu škol a školských zařízení • nedostatečně rozvinutý systém dalšího vzdělávání a celoživotního vzdělávání • neexistence silných vzdělávacích center • nízké zapojení středních škol jako poskytovatelů dalšího profesního vzdělávání • slabě rozvinutý systém vzdělávání v MSP • nízká úroveň spolupráce mezi školami a zaměstnavateli • snižování počtu volných pracovních míst současně s rostoucím počtem nezaměstnaných • opakující se povodně
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
• Pakt zaměstnanosti Libereckého kraje (založen k 1. 4. 2014) • využívání nástroj APZ • osvěta a následná implementace Národní soustavy kvalifikací • podpora a rozvoj dalšího profesního vzdělávání • Centrum vzdělanosti Libereckého kraje jako krajský koordinátor celoživotního učení • využití potenciálu TUL • rozvoj místních specifických výrob ve vazbě	• hospodářská recese v zemích EU s dopadem na automobilový průmysl jako nosné odvětví • strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích • odliv zahraničního kapitálu • pokračující úbytek pracovních míst na venkově a s ním spojený odchod především mladých obyvatel za prací; odliv kvalifikované pracovní síly do zahraničí • úzké zaměření na vybraná odvětví

na příslušné obory vzdělávání • podpora a rozvoj kariérového poradenství • realizace optimalizace středního školství ve vazbě na požadavky trhu práce • podpora spolupráce škol, zaměstnavatelů a dalších aktérů trhu práce • podpora technických a řemeslných oborů ze strany kraje (stipendia, projekty) • mediální podpora dalšího vzdělávání (počáteční i další) s důrazem na technické a řemeslné obory • podpora VaV • posílení společenské zodpovědnosti firem • čerpání finančních prostředků z fondů EU • existence programů na podporu malého a středního podnikání • marketingová podpora lokálních MSP • podpora mobility pracovních sil • podpora tuzemských firem ze strany státu	(automobilový průmysl) • nepřipravené projekty a s nimi spojené nečerpání finančních prostředků z fondů EU • nepříznivá vzdělanostní struktura obyvatel • nízká mobilita obyvatel • nedostatečná podpora adaptability a mobility pracovní síly ze strany státu a kraje • zvyšování nedostatku řemeslníků a kvalifikovaných technických odborníků • prohlubující se marginalizace okrajových území kraje, zejména v příhraničních oblastech • útlum malého a středního podnikání v souvislosti s hospodářskou politikou státu • rozbujelá byrokracie

AKTUÁLNÍ SITUACE RLZ V LIBERECKÉM KRAJI SE ZAMĚŘENÍM NA SKLÁŘSKOU A BIŽUTERNÍ VÝROBU	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• tradice • podniky působící v tomto oboru mají převážně sídlo v Libereckém kraji • vysoké zastoupení úspěšných MSP • znalost a zázemí výroby skla od fáze těžby, přes zpracování základní suroviny až po zušlechťování a obrábění finálních výrobků • existence uměleckoprůmyslových středních sklářských škol (Železný Brod, Nový Bor, Kamenický Šenov), odborných škol (Jablonec nad Nisou) i VŠ oborů (TUL) • stále ještě značný počet odborníků s mnohaletou praxí • široké spektrum produktů (umělecké, užitkové, technické sklo, bižuterie ad.) • existence České sklářské společnosti • existence Svazu výrobců skla a bižuterie • existence firem zaměřených na VaV a inovace v oboru • dlouhodobá podpora oboru ze strany hospodářské komory	• obor s vysokou mírou specializace • stárnutí a odchod odborníků do důchodu (řemeslníků a sklářských technologů) • po roce 2008 malý zájem o žáků o studium příslušných oborů • stále rostoucí nedostatek kvalifikované pracovní síly (technolog skla, umělecko-řemeslné profese, vzorkaři ad.) • energeticky náročný obor • neexistence autorizovaných osob pro většinu profesních kvalifikací v oboru • nízké obchodní a marketingové kompetence drobných živnostníků

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
• opětovný vzestup oboru po roce 2008 • rostoucí poptávka po technickém skle • obor „Optika, dekorativní a užité sklo“ je jednou ze sektorových domén Libereckého kraje v rámci RIS 3 strategie = možnost čerpání financí z fondů EU • zavádění inovací, zaměření na výrobu s přidanou hodnotou (např. Ecoglass) • využívání potenciálu středních škol a dalších vzdělavatelů v rámci poskytování odborného dalšího vzdělávání (ve vazbě na NSK) v oboru jako nástroj pro aktuální pokrytí potřeb zaměstnavatelů po kvalifikované pracovní síle • využívání odborníků, kteří odcházejí do důchodů, jako mentorů v dalším vzdělávání a poradenství • vzájemná spolupráce firem • rozvoj již existujících aktivit propagujících sklářskou výrobu a její tradici (Skleněná městečko, Skleněná noc, Sklářské svítání ad.) • marketingová podpora podniků a jejich výrobků ze strany obcí a kraje (např. ve vazbě na cestovní ruch a turistické zajímavosti) • zvýšení prestiže tradičních řemesel • zapojení firem do Paktu zaměstnanosti	• opakující se hospodářské krize s dopadem na obor • nedostatečná podpora malého a středního podnikání ze strany státu • konkurence výrobců skla z Číny, Turecka • konkurence materiálů (plast) • růst cen energií a dalších výrobních vstupů • nedostatečné zajištění zázemí (materiálního i personálního) pro realizaci dalšího profesního vzdělávání v oboru • složité a tím nedostupné čerpání financí z fondů EU • závislost na navazujících odvětvích • závislost na exportu • vývoz know-how a technologií • nedostatečná legislativa v oblasti ochrany průmyslových vzorů

AKTUÁLNÍ SITUACE RLZ V LIBERECKÉM KRAJI SE ZAMĚŘENÍM NA TEXTILNÍ VÝROBU	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• tradice • existence Střední průmyslové školy textilní (Liberec) a TUL • stále ještě značný počet odborníků s mnohaletou praxí • existence VÚTS, a.s. • existence CLUTEX – klastr technických textilií • existence ČTPT – České technologické platformy pro textil • obor „Pokročilé materiály na bázi textilních struktur“ je jednou ze sektorových domén Libereckého kraje v rámci RIS 3 strategie = možnost čerpání financí z fondů EU	• ztráta postavení jako dominantního oboru v Libereckém kraji • finanční náročnost zavedení inovací • neudržitelná výroba v původních provozech (náročnost na energie, nevhodné uspořádání provozu, nevhodné lokality z hlediska současné dopravní dostupnosti) • chybějící obory na SŠ a SOU, nízký zájem žáků o dané obory • stárnutí a odchod odborníků do důchodu • vnímání textilního průmyslu jako oboru na ústupu • neexistence autorizovaných osob pro většinu profesních kvalifikací v oboru • malý počet firem podnikajících v oboru

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
• zavádění inovací na straně vstupů i na straně výrobních výstupů • orientace na vysoce specifickou výrobu a VaV (pokročilé textilní materiály) – přechod od komodit k výrobě specialit • vznik nových profesí ve vazbě na inovace • využívání potenciálu středních škol a dalších vzdělavatelů v rámci poskytování odborného dalšího vzdělávání (ve vazbě na NSK) v oboru jako nástroj pro aktuální pokrytí potřeb zaměstnavatelů po kvalifikované pracovní síle • nastavení trvalé spolupráce mezi experty z průmyslových podniků, VaV organizací a vzdělávacích institucí • využívání možností TUL (patenty, textilní stroje, centrum pro nanomateriály) • zapojení firem do Paktu zaměstnanosti	• nižší konkurenceschopnost výrobců vzhledem k levným produktům z asijských zemí • nedostatečné zajištění zázemí (materiálního i personálního) pro realizaci dalšího profesního vzdělávání v oboru • složité a tím nedostupné čerpání financí z fondů EU • chybějící podpora textilního průmyslu ze strany kraje

AKTUÁLNÍ SITUACE RLZ V LIBERECKÉM KRAJI SE ZAMĚŘENÍM NA STROJÍRENSTVÍ

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• nejsilnější průmyslový obor v Libereckém kraji • velké množství strojírenských firem se sídlem v kraji • existence firem s VaV programy • spolupráce s TUL • využívání odborníků, kteří odcházejí do důchodů, jako mentorů v dalším vzdělávání a poradenství • tradice strojírenství v kraji • rozvinuté vnitrofiremní vzdělávání pro konkrétní technologie • existence středních škol zaměřených na technické obory	• silná závislost regionu na jednom oboru „automotive“ • převažující zahraniční kapitál • nedostatek kvalifikované pracovní síly (obsluha CNC, programování CNC, strojní zámečníci) • nedostatek absolventů počátečního vzdělávání v profesím požadovaných trhem práce • nedostatek akreditovaných vzdělavatelů v oblasti dalšího vzdělávání a z toho plynoucí nečerpání financí na vzdělávání z programů ÚP • nekvalifikovanost pedagogů SŠ směrem k nových technologiím • nedostatečná vybavenost škol pro praktickou výuku • nedostatečně popsáné nově vzniklé a vznikající pozice v oboru • komplikované vzdělávání směrem k obsluze a programování CNC díky širokému spektru technologií

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
• intenzivní spolupráce mezi vzdělavateli a zaměstnavateli v rámci nastavení požadavků na ŠVP • školicí středisko pro nejžádanější obory (obsluha CNC, programování CNC ad.) • zapojení firem do Paktu zaměstnanosti • zapojení dalších firem do NSK (jako AOS či při vnitrofiremním vzdělávání)	• odchod investorů do regionů s levnější pracovní silou a následné postižení regionu nárůstem nezaměstnanosti • závislost na navazujících odvětvích • nárůst poměru cizinců v rámci oboru (především nekvalifikované profese) • nezájem především zahraničních vlastníků řešit koncepčně strukturu RLZ v regionu (většinou se drží pouze firemní strategie matky) • zaměstnanci firem v oblasti automotive jsou především nízce kvalifikovaní nebo nekvalifikovaní • závislost na exportu • závislost na rozhodnutí mateřských společností v zahraničí

7 Vybraná regionální témata

7.1 SKLÁŘSTVÍ JAKO TRADICE, SOUČASNOST I BUDOUCNOST REGIONU

Popis tématu (problému)

Sklářská výroba v Libereckém kraji zaznamenala po období krizových let 2008 a 2009 opětovný vzestup poptávky po širokém spektru produktů. Nejedná se pouze o tradiční výrobky s uměleckým akcentem, ale především o užitkové sklo, technické sklo a výrobky s přidanou hodnotou, které jsou konkurenceschopné čínskému a tureckému exportu. Velký pokrok lze také zaznamenat v oblasti VaV a využívání inovací (firmy Ecoglass, Crytur, Výzkumné centrum Preciosa a.s., Cxl při TUL).

Obor se v současné době potýká s řadou problémů, z nichž jsou vybrány tři nejpodstatnější. Prvním je zaznamenán **nedostatek kvalifikované pracovní síly** v umělecko-řemeslných, technických i technologických sklářských profesích. V Libereckém kraji působí tři střední umělecko-průmyslové sklářské školy (Železný Brod, Nový Bor, Kamenický Šenov) a jedna střední odborná škola se zaměřením na učňovské profese (Jablonec nad Nisou).

Všechny tyto školy (ještě na přelomu 20. a 21. st. prestižní instituce s několikanásobným zájmem žáků nad kapacitou sklářských oborů) zaznamenaly postupný pokles zájmu o své obory nejprve v důsledku demografického vývoje a v letech hospodářské krize pak silný úbytek v důsledku nedůvěry veřejnosti v budoucnost oboru. Jedním z důsledků je, že se v celém kraji (potažmo v celé ČR) pro nezájem ze strany žáků nevyučuje obor zaměřený na technologii sklářské výroby, umělecko-řemeslné obory pak prošly redukcí a byly nahrazeny prestižnějšími obory (např. produktový design).

V posledních třech letech školy ze strany zaměstnavatelů zaznamenávají opětovný zájem o absolventy svých oborů, který se neustále zvyšuje. Důvodem je mimo jiné odchod kvalifikované pracovní síly do důchodu a dále pak postupné navyšování výroby. Jelikož absolventi středních škol preferují další studium na vysoké škole, případně studijní cesty do zahraničí, vzniká nedostatek pracovních sil. Trh dalšího vzdělávání bohužel alternativu pro kompenzaci tohoto problému nenabízí. V současné době existují standardy pro 17 profesních kvalifikací (převážně umělecko-řemeslného charakteru). Pouze pro 3 z nich existuje v Libereckém kraji autorizovaná osoba (VOŠ a SŠ v Novém Boru). Mezi standardy úplně chybí technologická výroba skla.

Druhým, již zmiňovaným důvodem, je od krizových let 2008 a 2009 stále **nízká prestiž oboru v očích veřejnosti**. Tento jev má jasný dopad na výše zmiňovaný problém s nedostatkem žáků, kdy žáci a jejich rodiče dají při výběru školy přednost „stabilnějšímu“ oboru vzdělávání. Tento trend ovšem nepůsobí realita současné produkce, ale především média, která nereagují na pozitivní trendy v tomto oboru, ale zabývají se většinou pouze těmi negativními, jako je uzavírání provozů atp.

V Libereckém kraji působí více než 100 firem různé velikosti. Mezi největší zaměstnavatele patří např. Preciosa a.s., Crystalex CZ, s.r.o., Destesk, s.r.o. Většina firem jsou však drobní výrobci.

Pro tuto skupinu výrobců (většinou živnostníci) je velkým problémem **nezvládnutí obchodních a marketingových kompetencí**, díky kterým nejsou schopni zajistit poptávku a odbyt pro své často umělecky nebo technologicky unikátní výrobky.

Příčiny

- od 90. let přesun technologií a následně know-how do zahraniční do zemí s nižšími náklady na výrobu (Čína, Sýrie, Turecko, Egypt atd.)
- do roku 2008 orientace oboru především na užitkové a umělecké sklo a bižuterii, tedy produkty, které jsou v době krize vnímány jako zbytné a v porovnání s produkcí z Číny nekonkurenceschopné
- výrazné snížení zájmu o obor u veřejnosti a především nízký zájem o studium tohoto oboru u žáků ZŠ a jejich rodičů

Hlavní důvody pro potřeby řešení problému/tématu

- vzestup sklářské výroby po roce 2009 a přechod výrobců na produkty (případně zavedení inovačních úsporných technologií) s vyšší přidanou hodnotou, které jsou konkurenceschopné
- zajištění dostatečného vzdělávacího zázemí pro pokrytí potřeb zaměstnavatel na kvalifikovanou pracovní sílu v počátečním i dalším vzdělávání
- podpora unikátní výroby postavené na tradici
- podpora oboru s přesahem do podpory regionu – předvádění výroby jako turistická zajímavost

Existující opatření, která byla k nápravě daného stavu dosud přijata

- Liberecký kraj podporuje od roku školního roku 20110/2011 vybrané středoškolské obory formou žákovských stipendií (učňovský obor sklář – výrobce a zušlechťovatel skla)
- podpora oboru v rámci projektu TECHyes (projekt realizovaný v období 2007–2011 v rámci OPVK na podporu technických oborů v Libereckém kraji)
- Fond vzdělávání Nadace Preciosa podporuje od roku 2003 projekty umělecko-průmyslových škol (forma malých projektů do cca 100 000,- při 50% spoluúčasti příspěvkové organizace), dále organizuje soutěž „Mistr Křišťálu“
- v rámci posílení spolupráce mezi SŠ a zaměstnavatelskou sférou se stala OHK Jablonec nad Nisou členem poradního sboru SUPŠS Železný Brod
- propagace oboru formou aktivit pro odbornou i laickou veřejnost – prezentace sklářské výroby na akcích typu Skleněné městečko (Železný Brod), Skleněná noc (Nový Bor), pravidelné prezentační aktivity Muzea skla a bižuterie (Jablonec nad Nisou), diskusní setkání „Sklářské svítání“ (SP ČR) ad.
- obor je zařazen mezi sektorové domény v rámci RIS 3 Libereckého kraje (Optika, dekorativní a užitné sklo)

Navrhovaná opatření k řešení

- efektivní propagace oboru zapojením zaměstnavatelů, kraje, obcí, škol a dalších subjektů
- vytvoření vzdělávacího zázemí ve vazbě na požadavky zaměstnavatelů zapojením aktérů počátečního i dalšího vzdělávání s využitím NSK

- podpora kariérového poradenství
- podpora oboru ze strany Libereckého kraje – zvyšování prestiže oboru u veřejnosti, podpora lokálních prezentačních aktivit, prezentace oboru a výrobků v zahraničí
- podpora oboru ze strany Úřadu práce – uvolnění financí z APZ na rekvalifikační programy, SÚPM, podpora firemního vzdělávání ad.
- zapojení zaměstnavatelů do stanovování požadavků na výstupy ze vzdělávání
- zapojení zaměstnavatelů do propagačních aktivit, včetně aktivit středních škol v rámci propagace oboru a nábory žáků ze ZŠ
- realizace firemních stipendií pro žáky SŠ včetně řešení problematiky legalizace závazku žák (rodič) x škola x firma

Navrhovaná opatření k řešení v rámci RSD

- efektivní propagace oboru zapojením zaměstnavatelů, kraje, obcí, škol a dalších subjektů (např. využití stávajících a vytvoření nových propagačních aktivit jako jsou EDUCA JOB DAYS, Týdny vzdělávání dospělých, lokální prezentační akce na podporu sklářství – koordinace společné prezentace uvedených subjektů se zacílením na širokou veřejnost a především na žáky a jejich rodiče)
- vytvoření vzdělávacího zázemí ve vazbě na požadavky zaměstnavatelů zapojením aktérů počátečního i dalšího vzdělávání s využitím NSK (např. využití potenciálu odborných středních škol; využití Centra vzdělanosti Libereckého kraje jako centrální autorizované osoby a koordinátora; využití potenciálu dalších vzdělavatelů v rámci přípravy rekvalifikačních kurzů, propojení poskytovatelů počátečního a dalšího vzdělávání)
- realizace firemních stipendií pro žáky SŠ včetně řešení problematiky legalizace závazku žák (rodič) x škola x firma

7.2 KONEC TRADIČNÍCH TEXTILNÍCH VÝROB A CESTA K INOVACÍM

Popis tématu (problému)

V Libereckém kraji došlo v průběhu 90. let a na začátku 21. st. k výraznému útlumu tradičních textilních a oděvních oborů. Po hospodářské krizi v roce 2008 se oboru nepodařil podobný vzestup jako u sklářské a bižuterní výroby, přesto se nejedná o obor zaniklý.

Obor prošel v Libereckém kraji poměrně zásadní změnou, kdy se odklonil od původního zaměření (extrémní energetická náročnost, nevyhovující prostory, nekonkurenceschopnost vůči asijským dodavatelům) a za pomoci VaV a inovací se zaměřil na pokročilé výrobní technologie a pokročilé textilní materiály na bázi textilních struktur. Úzká specializace je dnes jedinou možností pro uplatnění tohoto sektoru v praxi.

Liberecký kraj disponuje díky odbornému školství a zaměřením na inovace a VaV (Technická univerzita v Liberci, VÚTS, a.s. ad.) jedinečnými znalostmi nových oděvních materiálů, nových metod zušlechťování, pokročilými textilními technologiemi, zkušenostmi s aplikací nanotechnologií i znalostí metod hodnocení kvality. Tyto aktivity jsou podporovány oborovými sdruženími (CLUTEX, ČTPT – Česká technologická platforma pro textil, ATOK).

V oboru výroby a zpracování textilu jsou tedy v Libereckém kraji zaváděny nové inovační výroby, případně vznikají nové firmy se specifickým zaměřením. Jako v jiných oborech, tak i zde se

zaměstnavatelé potýkají s nedostatkem kvalifikovanými LZ. V Liberci sídlí Střední škola textilní, která však díky svému materiálně-technickému zázemí (nejsou výjimkou stroje z 1. poloviny 20. století) není schopna připravit odpovídající absolventy. Řešením zde není ani možnost dalšího vzdělávání, protože schválené standardy profesních kvalifikací v rámci NSK se orientují na tradiční oboru textilnictví a oděvnictví. V Libereckém kraji je jedna autorizovaná osoba pro pět profesních kvalifikací. Paradoxem je, že se nejedná o Střední školu textilní.

Ústřední vzdělávací institucí pro nové výrobní postupy a materiály je Technická univerzita v Liberci – Fakulta textilní (katedry textilních technologií, textilního materiálového inženýrství, netkaných textilií a nanovláknenných materiálů, designu, oděvnictví, hodnocení textilií) a dále Centrum pro nanomateriály a pokročilé technologie a inovace.

Podobně jako jiné obory, potýká se i tento s nedostatkem zájemců o střední i vysokoškolské studium. Stejně jako u sklářské výroby (pomineme-li demografický propad) je důvodem neinformovanost veřejnosti o novém zaměření a vysoké inovační prestiži tohoto oboru.

Příčiny

- strukturální změny oboru od 90. let
- nekonkurenceschopnost tradičních výrob
- nezájem u veřejnosti a především žáků ZŠ a jejich rodičů o obor v důsledku neinformovanosti

Hlavní důvody pro potřeby řešení problému/tématu

- jedná se o prestižní obor s vysokou přidanou hodnotou
- vznik nových firem, kterým chybí kvalifikované lidské zdroje
- vznik nových povolání a typových pozic
- neexistence vzdělávacího zázemí v rámci SŠ a dalšího vzdělávání
- neaktuálnost schválených profesních kvalifikací vzhledem k inovacím (s ohledem na ochranu know-how se rozšíření profesních kvalifikací pravděpodobně ani nedá očekávat)
- na rozdíl od jiných technických oborů tento nemá podporu ze strany Libereckého kraje formou stipendií pro žáky SŠ

Existující opatření, která byla k nápravě daného stavu dosud přijata

- obor je zařazen mezi sektorové domény v rámci RIS 3 Libereckého kraje (Pokročilé materiály na bázi textilních struktur)
- VaV zázemí v instituci Technické univerzity v Liberci – Fakulta textilní (katedry textilních technologií, textilního materiálového inženýrství, netkaných textilií a nanovláknenných materiálů, designu, oděvnictví, hodnocení textilií) a dále Centrum pro nanomateriály a pokročilé technologie a inovace
- VaV zázemí v instituci VÚTS, a.s.
- podpora oboru ze strany oborových sdružení
- projektová činnost TUL se zaměřením na nanotechnologie

Navrhovaná opatření k řešení v rámci RSD

- podpora vzdělávacího zázemí oboru se zaměřením na inovace (TUL) (využití možnosti podpory VaV a inovací v tomto oboru v novém projektovém období; stěžejní je posílení spolupráce mezi vzdělavateli, zaměstnavateli a poskytovateli dotačních programů)
- publicita oboru s cílem změnit jeho vnímání v očích veřejnosti (od tradice k inovacím) (využití stávajících a vytvoření nových propagačních aktivit jako jsou EDUCA JOB DAYS, Týdny vzdělávání dospělých, lokální prezentační akce na podporu oboru – koordinace společné prezentace uvedených subjektů se zacílením na širokou veřejnost a především na žáky a jejich rodiče)
- podpora oboru ze strany Libereckého kraje formou jeho propagace
- tvorba nových profesních kvalifikací ve vazbě na aktuální kvalifikační požadavky oboru a následné zajištění autorizovaných osob

7.3 NEDOSTATEK KVALIFIKOVANÉ PRACOVNÍ SÍLY VE STROJÍRENSTVÍ SE ZAMĚŘENÍM NA AUTOMOTIVE

Popis tématu (problému)

Obor strojírenství, respektive sektor automotive je dominantním odvětvím v Libereckém kraji. V automotive je zaměstnaných cca 25 % zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu (2011) a v navazujících odvětvích zpracovatelského průmyslu pak cca 1/3 zaměstnanců (2011). Většina firem v oboru automotive jsou součástí nadnárodních koncernů a jejich rozhodování je tak omezeno mateřskými společnostmi.

Automotive si stejně jako jiná technická odvětví stěžuje na nedostatek kvalifikovaných LZ. V oboru lze zaznamenat dva trendy v rámci poptávky po pracovní síle. Prvním je kvantitativně vysoká poptávka po nízkých kvalifikacích (učňovské, případně maturitní), druhým pak zájem o specializované pracovníky do řízení výroby, projektové činnosti, technického rozvoje apod.

Jako hlavní problém označují zaměstnavatelé nedostatečnou odbornou přípravu absolventů středních škol pro trh práce a dále nedostatek počtu absolventů požadovaných oborů jako takových. Podobně jako jiné technické obory zaznamenaly i střední školy zaměřené na strojírenské profese velký pokles zájmu o své obory. V Liberci propad zájmu nebyl tak zásadní, do škol však byli přijati žáci, kteří se nedostali na jimi požadované SŠ, případně žáci, kteří nedisponovali dostatečnými studijními předpoklady. Právě v technicko-řemeslných oborech se projevila velmi negativně neuskutečněná optimalizace středního školství.

Střední školy si kromě nedostatku studentů nesou ještě dva handicap. Prvním je nedostatečné vybavení, které neodpovídá dnešním technologiím v provozech. Druhým pak nedostatečné kompetence pedagogů směrem k využívání nových technologií.

Řada firem řeší situaci intenzivním vnitropodnikovým vzděláváním směrem k využívaným technologiím. Jedná se však o efektivní řešení u jednodušších činností, které nevyžadují dlouhou dobu osvojování požadovaných pracovních kompetencí.

Řešení situace především pro nejvíce poptávané profese (nástrojař, obsluha a programování CNC apod.) se nabízí v podobě dalšího vzdělávání. Obor má poměrně široké zázemí v podobě schválených profesních kvalifikací. V libereckém kraji jsou již 3 autorizované osoby pro celkem 14 profesních kvalifikací, včetně kvalifikace Obsluha CNC obráběcích strojů. Tomuto systému však (i přes činnost zpětnovazebných konzultantů v rámci projektu NSK2, kteří informují o možnostech implementace zaměstnavatele), chybí zásadní, celoplošná propagace Národní soustavy kvalifikací směrem k veřejnosti včetně součinnosti a podpory systému ze strany pracovníků Úřadů práce (zprostředkovatelů).

Jelikož se jedná o obor zaměstnávající vysoký počet osob, je další profesní vzdělávání v tomto jasnou cestou pro osoby, které se nemohou uplatnit a získat práci ve svém oboru.

Velmi často se dnes objevují argumenty na podporu návratu duálního vzdělávání. V oboru strojírenství zní nejčastěji.

Příčiny

- nesoulad vzdělávací nabídky s požadavky trhu práce
- kvantitativní nedostatek zájemců o studium a následně absolventů
- nedostatečné vybavení škol a nedostatečné znalosti pedagogů směrem k aktuálním trendům
- zrušení duálního vzdělávání
- zatím nedostatečné vzdělávací i publicitní zázemí pro DV při využívání NSK

Hlavní důvody pro potřeby řešení problému/tématu

- zajištění dostatku kvalifikované pracovní síly pro stěžejní obor regionu
- navázání spolupráce středních škol a zaměstnavatelů s cílem sladit požadavky trhu práce s ŠVP a kompetencemi absolventů

Existující opatření, která byla k nápravě daného stavu dosud přijata

- Liberecký kraj podporuje od roku školního roku 20110/2011 vybrané středoškolské obory formou žákovských stipendií (učňovské obory strojní mechanik, nástrojař, jemný mechanik ad.)
- podpora oboru v rámci projektu TECHyes (projekt realizovaný v období 2007–2011 v rámci OPVK na podporu technických oborů v Libereckém kraji)
- obor je zařazen mezi sektorové domény v rámci RIS 3 Libereckého kraje (Výroba výrobních technologií a Komponenty pro dopravní zařízení)
- existence širokého spektra profesních kvalifikací v oboru
- existence autorizovaných osob pro stěžejní profesní kvalifikace
- podpora technických oborů a vzdělávání formou technologického parku a science centra (IQ Park, iQLANDIE)

Navrhovaná opatření k řešení v rámci RSD

- zvýšení popularity technických oborů (využití stávajících opatření a jejich potenciálu k účinné propagaci oboru)
- realizace DVPP a učitelských stáží

- navázání efektivní spolupráce střeňích škol a zaměstnavatelů formou žákovských praxí, stáží pedagogů a účasti odborníků ve výuce
- realizace firemních stipendií pro žáky SŠ
- podpora kariérového poradenství s cílem motivovat žáky i dospělé o studium, případně rekvalifikaci v oboru
- podpora oboru ze strany Úřadu práce – uvolnění financí z APZ na rekvalifikační programy, SÚPM, podpora firemního vzdělávání ad.
- využívání nástrojů NSK v rámci kvalifikační přípravy zájemců o práci v oboru

8 Závěrečné shrnutí

V rámci vstupních šetření jsou pro Liberecký kraj v současné době stěžejní jako předmět RLZ tři obory – strojírenství se zaměřením na automotive, sklářství a textilní výroba. Na základě celkové analýzy shrnuté touto rešerší doporučujeme realizovat RSD pro **sklářský průmysl**.

Důvody, které upřednostňují tento obor, jsou následující. Jedná se tradiční obor Libereckého kraje, který zaznamenává po krizových letech opětovný vzestup. Ze strany aktérů trhu práce a především ze strany zaměstnavatelů je jasně definována potřeba problému oboru řešit a dále ochota se do řešení aktivně zapojit. V Libereckém kraji již existují dílčí podpůrné aktivity oboru, na které lze v rámci přípravy RSD navázat.

Ve prospěch realizace RSD v oblasti **strojírenství se zaměřením na automotive** hovoří jeho dominantní postavení v regionu i potřeby zaměstnavatelů po kvalifikované pracovní síle. Jelikož se toto téma objevuje i v ostatních krajích ČR, je podnětem pro komplexnější řešení, než je regionální sektorová dohoda.

Textilní výroba se zaměřením na inovace je perspektivním oborem s vysokou přidanou hodnotou. Obdobně jako jiné obory definuje i tento nedostatek kvalifikované pracovní síly, přičemž oboru chybí především specializované kvalifikace a dále podpora VaV a inovací. Realizace RSD v tomto oboru by v porovnání s ostatními obory měla dopad na nižší počet osob a zaměstnavatelů.